

შინაწახი, ბანახი, ბირჟი

COVID-19 პანდემია და საქართველოს საჯარო შინაწახი

DOI - 10.36962/ecs105/3/2022-149

დავით შოშიტაშვილი

ასისტენტ-პროფესორი, თბილისის თავისუფალი აკადემია
ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი
d.shoshitashvili@yahoo.com

ლილი უშვერიძე

ასისტენტ-პროფესორი, თბილისის თავისუფალი აკადემია
ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი
lushveridze@gmail.com

თამარ დევიძე

სტუ ასოცირებული პროფესორი,
ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი
t.devidze@gtu.ge

რეზიუმე

COVID-19-ის პანდემიამ მნიშვნელოვანი დარტყმა მიაყენა მსოფლიო ეკონომიკას და როგორც მსოფილოს სხვა ქვეყნებმა, საქართველომაც განიცადა COVID-19-ის პანდემიით გამოწვეული მძიმე ნეგატიური შედეგები. ვინაიდან პანდემიის გავრცელებამ მნიშვნელოვანი უარყოფითი გავლენა მოახდინა, როგორც კერძო სექტორზე, ისე მოქალაქეების მდგომარეობაზე, 2020 წელს დასაწყისში აუცილებელი გახდა დამატებითი რესურსების მოძიება როგორც ბიზნესის, ისე მოქალაქეების პირდაპირი დახმარებებისთვის, ასევე, ეპიდემიის გავრცელების პრევენციისა და დაავადებულთა მკურნალობისთვის საჭირო ხარჯების დასაფინანსებლად. საქართველოს მთავრობის მიერ COVID-19-ის პან-

დემიით გამოწვეული ნეგატიური შედეგების საპასუხოდ შემუშავებული ანტიკრიზისული ღონისძიებების დასაფინანსებლად საჭირო გახდა დაახლოებით 3.6 მილიარდი ლარის რესურსის მოზიდვა საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებიდან. გასულ წლებში გატარებული გონივრული მაკროეკონომიკური პოლიტიკის, ფისკალური და საგარეო რეზერვების ზრდის, კაპიტალით კარგად უზრუნველყოფილ საფინანსო სისტემისა და დონორების მნიშვნელოვანი ფინანსური დახმარების წყალობით საქართველომ შეძლო ეპასუხა COVID-19 პანდემიით გამოწვეული სოციალურ-ეკონომიკური გამოწვევებისთვის.

საკვანძო სიტყვები: COVID-19-ის პანდემია, საჯარო ფინანსები, ბიუჯეტის მხარდაჭერი კრედიტები, დონორების დახმარება.

შესავალი

2020 წლის დანასყისში გავრცელებულმა COVID-19-ის პანდემიამ მნიშვნელოვანი დარტყმა მიაყენა მსოფლიო ეკონომიკას. „ლოქდაუნებმა“ და სხვა შეზღუდვებმა, რომლებიც გამოიყენეს მთავრობებმა ვირუსის გავრცელების შესაჩერებლად, საგრძნობლად შეაფერხა ეკონომიკური აქტივობა. ამ კუთხით, COVID-19-ით გამოწვეულმა პანდემიამ მნიშვნელოვანი უარყოფითი გავლენა მოახდინა ქართულ ეკონომიკაზეც.

საქართველოში COVID-19-ის პირველი შემთხვევა 2020 წლის 26 თებერვალს დაფიქსირდა და მას შემდეგ ვირუსი თანდათან გავრცელდა.

პანდემიამ ხარჯები მთავრობას თებერვლიდანვე გაუზარდა, ივნისში კი ბიუჯეტში ცვლილების შეტანის აუცილებლობა გახდა საჭირო, რომლის მიხედვითაც 2020 წლის პირველ გეგმასთან შედარებით ბიუჯეტის ხარჯები 1.5 მილიარდი ლარით გაიზარდა.

ძირითადი ნაწილი

ვირუსის გავრცელებამ შეაფერხა იმ პოზიტიური ტენდენციების გაგრძელება, რომელიც წინა წელს დაფიქსირდა ქვეყნის ეკონომიკის თითქმის ყველა მიმართულებით. კერძოდ, 2019

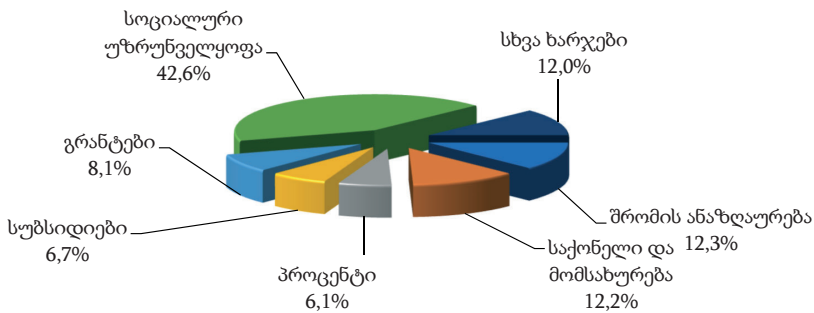
ნელს დაფიქსირდა მოსალოდნელზე მაღალი ეკონომიკური ზრდა - 5.1%. ტურიზმიდან ქვეყნის ეკონომიკაში გენერირებული შემოსავალმა შეადგინა 3.3 მლრდ. აშშ დოლარი (მშპ-ს 18.4%), საქონლის ექსპორტით მიღებულმა შემოსავალმა - 3.8 მლრდ. აშშ დოლარი (მშპ-ს 21.2%), ხოლო წმინდა ფულადმა გზავნილებმა - 1.5 მლრდ. აშშ დოლარი (მშპ-ს 8.4%). აღნიშნულის შედეგად, ქვეყნის მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტმა ისტორიულ მინიმუმს მიაღწია და მშპ-ს 5.1% შეადგინა. მოსალოდნელზე მაღალი ეკონომიკური ზრდისა და საგარეო სექტორის მონაცემების გაუმჯობესებამ განაპირობა საბიუჯეტო შემოსავლების დაგეგმილზე მეტად ზრდა, რის შედეგადაც სახელმწიფოს მიერ განხორციელებულმა კაპიტალურმა ინვესტიციებმა მიაღწია რეკორდულ მაჩვენებელს და მშპ-ის 8% შეადგინა. შენარჩუნდა საგარეო ვალის მდგრადობა, უზრუნველყოფილი იყო საკრედიტო პორტფელის ზრდა და ვადაგადაცილებული სესხების შემცირებული მაჩვენებლები.

პანდემიის გავრცელებამ მნიშვნელოვანი უარყოფითი გავლენა მოახდინა საქართველოს ეკონომიკაზე და უკვე 2020 წლის აპრილის თვეში, როდესაც საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მისიამ მუშაობა დაასრულა, ცნობილი გახდა რომ COVID-19 პანდემიის გამო საქართველოს ეკონომიკური პროგნოზები მნიშვნელოვნად გაუარესდა. 2020 წელს რეალური მშპ-ის 4%-იანი კლება დაფიქსირდა, რაც მოსალოდნელი იყო. პროგნოზებთან დაკავშირებული არსებული გაურკვევლობა უფრო მტკივნეული იყო არსებული არასტაბილური ვითარების გათვალისწინებით. ასევე აღინიშნა ვაჭრობის შემცირება, ტურიზმის შეჩერება და გზავნილების/გადმორიცხვების კლება. მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტს მშპ-ის 11 1/3 %-მდე გაზრდიდა 2020 წელს. COVID-19 პანდემიამ წარმოშვა საგადამხდელო ბალანსის დაფინანსების საჭიროება დაახლოებით 1.6 მილიარდი აშშ დოლარის ოდენობით 2020-2021 წლებში. აუცილებელი გახდა დამატებითი რესურსების მოძიება როგორც ბიზნესის, ისე სოციალური დახმარებებისთვის, ასევე ეპიდემიის გავრცელების პრევენციისა და დაავადებულთა მკურნალობისთვის.

2020 წელს, პანდემიის გავრცელების პირველ ეტაპზე საქართველოს მთავრობის ანტიკრიზისული გეგმის შემუშავების პროცესში საერთაშორისო სავალუტო ფონდთან შეთანხმდა მაკრო-ფისკალური ჩარჩო, რომელიც 2020 წლისთვის ეკონომიკური ზრდის შემცირების ფონზე ითვალისწინებდა შემოსავლების დანაკლისს 1,7 მლრდ ლარზე მეტით. არსებულ ბიუჯეტში მიმდინარე და კაპიტალური ხარჯების შემცირებას 600 მლნ ლარამდე ოდენობით და საქართველოს მთავრობის ანტიკრიზისული გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებების დასაფინანსებლად საჭირო რესურსის მოძიებას 3,4 მლრდ ლარამდე.

2020 წელს COVID-19 პანდემიასთან დაკავშირებული საქართველოს მთავრობის ანტიკრიზისული გეგმით გათვალისწინებულ ღონისძიებებზე ფაქტიურად მიმართული იქნა 3.6 მილიარდი ლარის რესურსი.

საქართველოს მთავრობის ანტიკრიზისული გეგმით გათვალისწინებული ძირითადი ღონისძიებების დაფინანსება COVID-19 პანდემიასთან დაკავშირებით გადანაწილდა შემდეგნაირად:

COVID-19 პანდემიასთან დაკავშირებული საქართველოს მთავრობის ანტიკრიზისული გეგმით გათვალისწინებული ძირითადი ღონისძიებების დაფინანსება

საჭირო გახდა ამ ფინანსური რესურსის მოზიდვა პარტნიორი საერთაშორისო დონორი ორგანიზაციებისგან COVID-19-

დეტალური ინფორმაცია 2020 წელს
მიღებული კრედიტების შესახებ. ათას ლარებში

დასახელება	2020 წელი (ფაქტი)
ბიუჯეტის მხარდაჭერის კრედიტები	3,845,587.0
მსოფლიო ბანკი (WB)	374,405.1
საერთაშორისო სავალუტო ფონდი (IMF)	644,089.0
ევროკავშირი (EU)	387,081.4
აზიის ინფრასტრუქტურის საინვესტიციო ბანკი (AIIB)	267,278.1
აზიის განვითარების ბანკი (ADB)	318,506.5
საფრანგეთის განვითარების სააგენტო (AFD)	651,113.0
გერმანიის რეკონსტრუქციის საკრედიტო ბანკი (KfW)	1,203,114.0
საინვესტიციო, შეღავათიანი კრედიტები	1,418,759.9
მსოფლიო ბანკი (WB)	242,716.2
ჩრდილოეთის გარემოს დაცვითი საფინანსო კორპორაცია (NEFCO)	2,824.9
სოფლის მეურნეობის განვითარების საერთაშორისო ფონდი (IFAD)	9,035.1
ევროპის საინვესტიციო ბანკი (EIB)	366,672.6
ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი (EBRD)	223,230.4
ევროპის საბჭოს განვითარების ბანკი (CEB)	903.8
აზიის ინფრასტრუქტურის საინვესტიციო ბანკი (AIIB)	37,527.1
აზიის განვითარების ბანკი (ADB)	456,292.2
კუვეიტი	5,211.5
საფრანგეთი	24,374.8
იაპონია	3,927.5
გერმანია	46,043.8
სულ კრედიტები	5,264,346.9

ის პანდემიასთან ბრძოლისა და ქვეყნის ეკონომიკის შემდგომი რეაბილიტაციისთვის.

2020 წელს საქართველომ სხვადასხვა საერთაშორისო დონორ ორგანიზაციებიდან და განვითარებადი ბანკებიდან 1.83 მლრდ ევროზე (2.2 მლრდ აშშ დოლარი) მეტი რესურსის მოზიდვის თაობაზე მიაღწია შეთანხმებას. 2020 წლის საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების დოკუმენტის თანახმად, საქართველომ მოიზიდა 3 845 587 000 ლარის ოდენობის ბიუჯეტის მხარდაჭერი კრედიტები (იხ. ცხრილი).

განვითარებადმა ბანკებმა COVID-19 პანდემიის გამონეწვევის საპასუხოდ დამატებითი ფინანსური რესურსები გამოყვეს წვერი ქვეყნებისთვის. ასე მაგალითად, საქართველოს ერთ-ერთმა ყველაზე დიდმა მრავალმხრივმა პარტნიორმა, აზიის განვითარების ბანკმა, COVID-19 პანდემიის საპასუხოდ 2020 წლის აპრილში გამოყო 20 მილიარდი აშშ დოლარი, რამაც ბანკის წვერი ქვეყნებს საშუალება მისცა ფინანსური რესურსი გამოეყენებინათ როგორც ჯანდაცვის, ისე სოციალური მხარდაჭერისა და კერძო სექტორის სტიმულირებისათვის.

პირველი დახმარება, რომელიც საქართველომ მიიღო აზიის განვითარების ბანკიდან 2020 წელს, იყო სწორედ 20 მილიარდი აშშ დოლარის დახმარების პაკეტის ფარგლებში. 2020 წლის მაისის თვეში აზიის განვითარების ბანკმა 100 მილიონი აშშ დოლარის ოდენობის სესხი დაამტკიცა საქართველოს მთავრობის დასახმარებლად COVID-19 პანდემიის გავრცელების შეჩერების, ბიზნესზე უარყოფითი ზემოქმედების შერბილებისა და მოწყვლადი ჯგუფებისთვის, მათ შორის ქალებისა და ბავშვებისთვის საარსებო საშუალებების შესანარჩუნებლად. აღნიშნული დახმარება წარმოადგენს შეღავათიან სესხს, რომლითაც და გაუნია საბიუჯეტო დახმარება მთავრობას და დააფინანსა მთავრობის კომპლექსური ანტიკრიზისული გეგმა. დაფინანსება მოიცავს 4000-ზე მეტი მცირე და საშუალო ტურისტული ბიზნესისთვის გადასახადების გადავადებასა და მინიმუმ 2000 მცირე და საშუალო სასტუმროსთვის კრედიტის სუბსიდირებას. მთავრობის სოციალური დახმარების მექა-

ნიზმების დაფინანსებით სესხი მოწყვლადი ჯგუფების დაცვასაც მოხმარდა, რაც მოიცავს პანდემიის გამო სამსახურის დაკარგვის რისკის ქვეშ მყოფი 350,000 დასაქმებულის დროებით ფულად ხელშეწყობას; ერთჯერად ფულად დახმარებას 250,000 არაფორმალურად ან თვითდასაქმებული ადამიანისთვის, 1.2 მილიონი ოჯახისთვის კომუნალური გადასახადების სუბსიდირებას და ფასების ექვსთვიან დაფიქსირებას ცხრა ძირითად პროდუქტზე.

დასკვნა

ხელისუფლებამ დროული ნაბიჯები გადადგა COVID-19 პანდემიის გავრცელების კონტროლისა და მისი უარყოფითი ეკონომიკური გავლენის შესამცირებლად. გასულ წლებში გატარებული გონივრული მაკროეკონომიკური პოლიტიკის, ფისკალური და საგარეო რეზერვების ზრდის, კაპიტალით კარგად უზრუნველყოფილ საფინანსო სისტემისა და დონორების მნიშვნელოვანი ფინანსური დახმარების წყალობით საქართველო მომზადებული დახვდა ამ გამოწვევებს.

პანდემიის ფარგლებში განხორციელებული ანტიკრიზისული ღონისძიებების დაფინანსების მთავარ წყაროს საზღვარგარეთიდან მიღებული ბიუჯეტის მხარდაჭერი კრედიტები, სესხები და გრანტები წარმოადგენდა. აღნიშნული ასევე დასტურდება შემდეგი შეფასებით: საქართველოს ხელისუფლების დროულმა ღონისძიებებმა შეაკავა პანდემიის ნეგატიური ეკონომიკური და სოციალური გავლენები - ასე შეაფასა საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მისიამ გაფართოებული დაფინანსების მექანიზმით მხარდაჭერილი პროგრამის მეშვიდე მიმოხილვის დასრულებასთან დაკავშირებულ პრესრელიზში საქართველოს მთავრობის მიერ გადადგმული როგორც სოციალური, ისე ეკონომიკური ნაბიჯები პანდემიის წინააღმდეგ ბრძოლის მიმართულებით.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. COVID-19-ის წინააღმდეგ საქართველოს მთავრობის მიერ გატარებული ღონისძიებების ანგარიში-http://gov.ge/files/76338_76338_444796_COVID-19angarishi...pdf;
2. 2020 წლის საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტი - <https://www.mof.ge/5259>;
3. 2021 წლის საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტი - <https://www.mof.ge/5355>;
4. 2020 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების ანგარიში - <https://www.mof.ge/5411>;
5. 2021 წლის (3, 6, 9 თვის) საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების ანგარიში - <https://www.mof.ge/5429>;
6. Georgia : Eighth Review Under the Extended Fund Facility Arrangement-Press Release; and Staff Report, International Monetary Fund. Middle East and Central Asia Dept., 16 აპრილი 2020. <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/CR/2021/English/1GEOEA2021001.ashx>
7. Loan Agreement (Ordinary Operations) for Loan 4118-GEO: COVID-19 Vaccine Support under the Asia Pacific Vaccine Access Facility - <https://www.adb.org/projects/documents/geo-55195-001-lna-0>;
8. Asian Development Bank Annual Report 2020 - <https://dx.doi.org/10.22617/FLS210109>;
9. საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო - www.mof.ge

REFERENCES:

1. Report on Measures Implemented by the Government of Georgia Against COVID-19 - http://gov.ge/files/76338_76338_444796_COVID-19angarishi...pdf;
2. 2020 State Budget - <https://www.mof.ge/5259>;
3. 2021 State Budget - <https://www.mof.ge/5355>;
4. 2020 State Budget Performance Report - <https://www.mof.ge/5411>
5. 2021 State Budget Performance Report (Quarter I, II & III) -

<https://www.mof.ge/5429>;

6. Georgia : Eighth Review Under the Extended Fund Facility Arrangement-Press Release; and Staff Report, International Monetary Fund. Middle East and Central Asia Dept., 16 April 2020. <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/CR/2021/English/1GEOEA2021001.ashx>

7. Loan Agreement (Ordinary Operations) for Loan 4118-GEO: COVID-19 Vaccine Support under the Asia Pacific Vaccine Access Facility - <https://www.adb.org/projects/documents/geo-55195-001-lna-0>;

8. Asian Development Bank Annual Report 2020 - <https://dx.doi.org/10.22617/FLS210109>;

9. Ministry of Finance of Georgia – www.mof.ge

THE COVID-19 PANDEMIC AND PUBLIC FINANCE OF GEORGIA

David Shoshitashvili,

Assistant Professor of Tbilisi Free Academy,
Doctor of Business Administration
d.shoshitashvili@yahoo.com;

Lily Ushveridze

Assistant Professor of Tbilisi Free Academy,
Doctor of Business Administration
lushveridze@gmail.com;

Tamar Devidze

Associate Professor of GTU,
Academic Doctor of Economics
t.devidze@gtu.ge

RESUME

The COVID-19 pandemic has severely affected the global economy and similarly to other countries, COVID-19 has hit Georgia hard. COVID-19 pandemic has had a significant negative impact on both the private sector and health and lives of the people, in the beginning of 2020 it became necessary to find additional financial resources for both business and direct assistance to the population, as well as to cover the costs of preventing the epidemic and provided citizens with social support. In order to finance the Emergency Response Plan measures developed by the Government of Georgia in response to the negative consequences of the COVID-19 pandemic, it was necessary to attract approximately GEL 3.6 billion international financial institutions. Georgia has been able to respond to the socio-economic challenges posed by the COVID-19 pandemic thanks to its recent years prudent macroeconomic policies, fiscal and external reserves growth, well-capitalized financial system and significant donor financial assistance.

Key words: COVID-19 pandemic, Public Finance, Budget support credits, donor support.